

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Romuald Dalewski

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania W. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Płocku

o świadczenie przedemerytalne,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 24 stycznia 2024 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z dnia 25 maja 2022 r., sygn. akt III AUa 1079/21,

**uchyla zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi i
przekazuje sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.**

[mc]

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 25 maja 2022 r., III AUa 1079/21, oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku z 15 czerwca 2021 r., VI U 36/21, zmieniającego

decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Płocku z 27 listopada 2020 r. i przyznającego odwołującemu się W. P. prawo do świadczenia przedemerytalnego od 28 listopada 2020 r.

W sprawie tej ustalono, że odwołujący w okresie od 1 maja do 31 października 2019 r. był zatrudniony w M. w P. Stosunek pracy został rozwiązany w związku z likwidacją stanowiska pracy na podstawie art. 30 § 1 pkt 2 k.p. Następnie 4 listopada 2019 r. zarejestrował się jako bezrobotny w Powiatowym Urzędzie Pracy w P. i w okresie od 4 listopada 2019 r. do 30 kwietnia 2020 r. pobierał zasiłek dla bezrobotnych. W dniu 1 maja 2020 r. utracił status osoby bezrobotnej wskutek podjęcia zatrudnienia. W okresie od 1 maja do 31 października 2020 r. był zatrudniony w M. w P. na stanowisku konserwatora urządzeń melioracyjnych. Do rozwiązania umowy o pracę doszło z przyczyn ekonomicznych zakładu pracy - z powodu likwidacji stanowiska zajmowanego przez pracownika, zgodnie z art. 30 § 1 pkt 2 k.p.

Odwołujący w dniu 27 maja 2020 r. złożył wniosek o świadczenie przedemerytalne. Organ rentowy ZUS decyzją z 28 września 2020 r. na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 5 oraz ust. 2 i 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1999 ze zm.) odmówił przyznania świadczenia przedemerytalnego z powodu udowodnienia tylko 34 lat, 7 miesięcy i 24 dni z wymaganego 35-letniego okresu składkowego i nieskładkowego oraz pozostawania w stosunku pracy. Na dzień składania pierwszego wniosku o przyznanie świadczenia przedemerytalnego odwołujący udowodnił pobieranie zasiłku dla bezrobotnych przez okres obejmujący 178 dni, tj. od 4 listopada 2019 r. do 30 kwietnia 2020 r. Odwołujący w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie odmówił bez uzasadnionej przyczyny propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, bądź zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych w rozumieniu ustawy o świadczeniach przedemerytalnych. Następnie, w okresie od 2 listopada 2020 r. odwołujący ponownie został zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy w P. jako osoba bezrobotna oraz pobierał zasiłek dla bezrobotnych w okresie od 2 do 7 listopada 2020 r. i nadal figuruje w ewidencji osób bezrobotnych. Odwołujący zyskał prawo do zasiłku dla bezrobotnych na podstawie przedstawienia dwóch dokumentów potwierdzających zatrudnienie w okresie od 1

maja do 31 października 2017 r. oraz od 1 maja do 31 października 2018 r. w firmie M. z siedzibą w P.. Odwołujący zyskał również uzupełniające do 365 dni prawo do zasiłku dla bezrobotnych na podstawie przedstawienia dokumentu potwierdzającego zatrudnienie w okresie od 1 maja do 31 października 2019 r. oraz od 1 maja do 31 października 2020 r. u tego samego pracodawcy. Nie pracował w ramach robót publicznych oraz prac interwencyjnych. W dniu 30 października 2020 r. ponownie złożył wniosek o świadczenie przedemerytalne. Dodatkowo, w dniu 27 listopada 2020 r. złożył w organie rentowym decyzję wydaną przez Starostę P. o utracie prawa do zasiłku dla bezrobotnych z dniem 8 listopada 2020 r. z powodu upływu okresu jego pobierania.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za zasadne. Doszedł do przekonania, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwolił na przyjęcie, że odwołujący spełnił ustawowe przesłanki wymagane do nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego. Wskazał, że z pisma Powiatowego Urzędu Pracy w P. z 26 kwietnia 2021 r. wynikało, że odwołujący po ustaniu stosunku pracy w Związku Spółek Wodnych „M.” w dniu 31 października 2019 r. korzystał z zasiłku dla bezrobotnych dwuetapowo: od 4 listopada 2019 r. do 30 kwietnia 2020 r. - 178 dni i od 2 do 7 listopada 2020 r. - 6 dni. Okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych został przerwany zatrudnieniem w Związku Spółek Wodnych „M.” od 1 maja do 31 października 2020 r. W ocenie Sądu nie miał racji organ rentowy twierdząc, że odwołujący nie dopełnił wymogów prawa do świadczenia w sytuacji, gdy organ rentowy dysponując już zaświadczeniami z Powiatowego Urzędu Pracy z 5 maja 2020 r. oraz z 18 listopada 2020 r. nie wezwał wnioskodawcy do uzupełnienia braków formalnych wniosku o świadczenie przedemerytalne. Sąd Okręgowy przypomniał, że organ rentowy w zakresie udzielania pouczeń stronom jest związany zasadami wynikającymi z Kodeksu postępowania administracyjnego, a w szczególności z art. 9 k.p.a. W związku z tym organ rentowy widząc braki w zakresie dokumentacji dołączonej do wniosku z dnia 30 października 2020 r. powinien wezwać wnioskodawcę w określonym terminie do uzupełnienia braków dowodowych uniemożliwiających wydanie pozytywnego rozstrzygnięcia. W szczególności dotyczyło to niepełnego zaświadczenia z 5 maja 2020 r. wydanego przez Powiatowy Urząd Pracy oraz dołączonego do wniosku z

dnia 30 października 2020 r. zaświadczenia o utracie prawa do zasiłku dla bezrobotnych złożonego w dniu 27 listopada 2020 r. Skoro organ rentowy nie dopełnił tego obowiązku i nie wezwał odwołującego do złożenia wymaganego zaświadczenia, to sąd zażądał stosowych informacji od Powiatowego Urzędu Pracy. W ocenie Sądu *meriti*, w okresie od dnia złożenia drugiego wniosku o przyznanie świadczenia przedemerytalnego do dnia wydania decyzji wystąpiły okoliczności pozwalające przyjąć, że odwołujący spełnił wszystkie wymagane warunki do wydania korzystnej decyzji. Po dniu złożenia wniosku, przez 6 dni pobierał zasiłek dla bezrobotnych (w okresie od 2 do 7 listopada 2020 r.) oraz pozostawał zarejestrowany jako bezrobotny. Nie odmówił też zatrudnienia w ramach robót publicznych i prac interwencyjnych. Zatem licząc łącznie okres zasiłku dla bezrobotnych: od 4 listopada 2019 r. do 30 kwietnia 2020 r. - 178 dni oraz od 2 do 7 listopada 2020 r. - 6 dni, to odwołujący wyczerpał 180 dniowy okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł organ rentowy, zaskarżając go w całości wnosząc o jego zmianę poprzez oddalenie odwołania, alternatywnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Apelacyjny uznał apelację organu rentowego za bezzasadną. Po pierwsze Sąd wskazał, iż odwołujący, wbrew stanowisku organu rentowego, posiadał 180-dniowy okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Sąd Okręgowy w sposób właściwy doliczył do okresu 178 dni pobierania zasiłku dla bezrobotnych (od 4 listopada 2019 r. do 30 kwietnia 2020 r.) okres 6 dni ponownego pobierania zasiłku dla bezrobotnych (od 2 do 7 listopada 2020 r.). Sąd drugiej instancji stanął na stanowisku, że ustalając okres pobierania przez ubezpieczonego zasiłku dla bezrobotnych nie należy uwzględniać tylko okresu pobierania tego zasiłku, bezpośrednio po ustaniu ostatniego stosunku pracy. Wykładnia art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych powinna bowiem uwzględniać regulację dotyczącą nabycia prawa zasiłku dla bezrobotnych. Kwestie te opisane zostały w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Z art. 73 ust. 1 tejże ustawy wynika, że okresy pobierania zasiłku są limitowane. Z kolei zgodnie z art. 73 ust. 5 cytowanej ustawy bezrobotny, który utracił ten status na okres krótszy niż 365 dni, między innymi z powodu podjęcia zatrudnienia, zachowuje prawo do zasiłku na okres skrócony o okres pobierania zasiłku przed

utrata statusu bezrobotnego. Z powyższego wynika, że 6-miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie musi trwać nieprzerwanie, a jednocześnie nie warunkuje tego przepis art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych. Z literalnej treści powyższego unormowania wynika, że warunkiem uprawniającym do uzyskania świadczenia przedemerytalnego jest pobieranie zasiłku dla bezrobotnych przez okres co najmniej 6 miesięcy, a ustawodawca nie sprecyzował kolejnego wymagania, aby ten okres był nieprzerwany i przypadał po rozwiązaniu ostatniego stosunku pracy. Powołując się na szereg wyroków Sądu Najwyższego, Sąd odwoławczy wskazał, że w świetle ugruntowanego stanowiska judykatury nic nie stoi na przeszkodzie doliczenia do posiadanego już okresu pobierania zasiłku dla osoby bezrobotnej, okresu pobierania zasiłku dla osoby bezrobotnej przypadającego po ustaniu podjętego zatrudnienia.

Po drugie Sąd Apelacyjny wskazał, że stanowisko organu rentowego kwestionujące złożenie wniosku o świadczenie przedemerytalne w terminie 30 dni od daty wydania przez powiatowy urząd pracy dokumentu potwierdzającego 180-dniowy okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych, było zbyt rygorystyczne. Odwołujący w dniu 27 listopada 2020 r. złożył wniosek ponowny o przyznanie świadczenia przedemerytalnego, załączając do niego decyzję Starosty P. z 18 listopada 2020 r. o utracie prawa do zasiłku dla bezrobotnych z dniem 8 listopada 2020 r. z powodu upływu okresu jego pobierania. To de facto oznaczało, że zgodnie z art. 2 ust. 3 pkt 3 ustawy złożył wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego w terminie nieprzekraczającym 30 dni od dnia wydania dokumentu poświadczającego 180-dniowy okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych, albowiem przedłożona decyzja potwierdzała pośrednio fakt wyczerpania z dniem 8 listopada 2020 r. okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych. A zatem organ rentowy w dniu złożenia kolejnego wniosku o świadczenie dysponował zaświadczeniem z Powiatowego Urzędu Pracy z 5 maja 2020 r. o pobieraniu przez wnioskodawcę zasiłku dla bezrobotnych od 4 listopada 2019 r. do nadal (na datę 5 maja 2020 r.) oraz decyzją z 18 listopada 2020 r. o utracie przez niego prawa do zasiłku dla bezrobotnych z dniem 8 listopada 2020 r., co ważne - z powodu upływu okresu jego pobierania. To oznaczało, że organ rentowy dysponował

pełną dokumentacją poświadczającą okres 180 dni pobierania zasiłku dla bezrobotnych i okoliczność ta na etapie postępowania sądowego nie była sporna.

Podsumowując Sąd Apelacyjny potwierdził stanowisko Sądu pierwszej instancji, iż w świetle spełnienia przez odwołującego wszystkich ustawowych przesłanek nabycia prawa do wnioskowanego świadczenia, decyzja organu rentowego musiała zostać zmieniona.

Organ rentowy zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości skargą kasacyjną. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie: 1/ art. 2 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 1 pkt. 2) ustawy o świadczeniach przedemerytalnych przez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu możliwości sumowania okresów pobierania zasiłku dla bezrobotnych z uwzględnieniem również tych, które przypadają przed osiągnięciem przez ubezpieczonego wymaganego stażu. Wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i uwzględnienie apelacji przez zmianę wyroku Sądu Okręgowego w P. i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się zasadna.

Rozpoznawana skarga kasacyjna opiera się na przesłance istotnego zagadnienia prawnego, wyrażającego się w dwóch wskazanych wyżej pytaniach. W zakresie pierwszego z tychże pytań należy przedstawić argumentację jak poniżej.

Na wstępie należy zaznaczyć, że skarżący organ w rozpoznawanej sprawie odwołuje się do przepisu art. 2 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1999 ze zm.). Trzeba w tym względzie podkreślić, że wszelkie wątpliwości, które istniały na gruncie wykładni art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, zostały już wyjaśnione w uchwale Sądu Najwyższego z 2 lipca 2013 r., sygn. akt III UZP 2/13 i stanowisko judykatury w tym zakresie ma obecnie ugruntowany charakter. Faktycznie w orzecznictwie Sądu Najwyższego reprezentowane było

także odmienne stanowisko (w jednej ze spraw) podkreślające, że warunek pozostawania "nadal" zarejestrowanym jako bezrobotny (art. 2 ust. 3 pkt 1 ustawy) wyznacza bezpośredni i następny związek między ustaniem stosunku pracy a uzyskaniem statusu bezrobotnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 23 maja 2012 r., I UK 437/11) jednakże w przywołanej powyżej uchwale z dnia 2 lipca 2013 r., Sąd Najwyższy przyjął, że okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych, określony w art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, nie musi przypadać bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy z przyczyn wymienionych w art. 2 ust. 1 ustawy. Powyższy pogląd powtórzył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 stycznia 2014 r., I UK 244/13 oraz z 5 kwietnia 2016 r., II UK 165/15. Również w uchwale z 19 lipca 2022 r., III UZP 3/22 Sąd Najwyższy stwierdził, że okres 180 dni pobierania zasiłku dla bezrobotnych z art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych nie musi przypadać w całości wyłącznie po ostatnim zatrudnieniu ubezpieczonego oraz po rozwiązaniu umowy o pracę z przyczyn ekonomicznych, jeżeli zachodzą okoliczności określone w art. 73 ust. 3 lub 5 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 735 ze zm.). Stanowisko powyższe zostało również powtórzone w postanowieniu Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2022 r., II USK 617/21, gdzie wskazano, że okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych, określony w art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, nie musi przypadać bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy z przyczyn wymienionych w art. 2 ust. 1 tej ustawy. Wobec powyższego - w konsekwencji utrwalonego orzecznictwa - w sprawie nie występuje potrzeba wyjaśniania tego samego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy wyraził już swój pogląd w konkretnej kwestii, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 marca 2011 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z 9 marca 2011 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126 czy z 24 lutego 2011 r., II PK 274/11, LEX nr 1215146).

Niemniej jednak w rozpoznawanej sprawie podniesiono inny istotny argument skargi kasacyjnej organu rentowego, który sformułowano jako istotne zagadnienie prawne w drugim ze wskazanych wyżej pytań.

Słusznie organ rentowy zwraca uwagę, że w rozpoznawanej sprawie odwołujący po zakończeniu „przedostatniego” stosunku pracy nie spełniał jeszcze warunku posiadania 35-letniego stażu, nie był więc osobą określoną w art. 2 ust. 1 pkt. 2 ustawy. Zdaniem Skarżącego, skoro odwołujący w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych po ustaniu przedostatniego stosunku pracy nie spełniał warunków wynikających z art. 2 ust. 1 pkt. 2 ustawy to nie można przyjąć, że jest to okres pobierania zasiłku, o którym mowa w art. 2 ust. 3 ustawy. Odwołujący na dzień rozwiązania stosunku pracy tj. na 31 października 2019 r. udowodnił staż pracy wynoszący 34 lata, 7 miesięcy i 24 dni. Nie był to więc wymagany okres 35 lat w tym zakresie. Nie posiadał natomiast wymaganego stażu we wcześniejszym okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych przypadającym od 4 listopada 2019 r. do 30 kwietnia 2020 r., który to okres zaliczony został przez Sądy obu instancji do 180 dniowego okresu, o którym mowa w art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych.

Wyżej poruszona kwestia, zdaniem Sądu Najwyższego w obecnym składzie jest istotna w rozpoznaniu niniejszej sprawy i stanowi w tym względzie niezbędną do jej pełnej oceny okoliczność.

Należy podkreślić, że wyżej wskazana przez organ rentowy okoliczność zawarta w drugim pytaniu, określonym jako istotne zagadnienie prawne do wyjaśnienia - nie była przedmiotem analizy Sądu odwoławczego w rozpoznawanej sprawie. Stosownie do orzecznictwa, przeprowadzone w postępowaniu przed sądem w pierwszej instancji dowody są każdorazowo przedmiotem swobodnej oceny sądu II instancji, albowiem sąd ten musi dokonać ustaleń faktycznych. Sąd II instancji w żadnym razie nie może poprzestać na ustosunkowaniu się do zarzutów apelacyjnych. Jako sąd orzekający merytorycznie ma obowiązek poczynić własne ustalenia i samodzielnie je ocenić z punktu widzenia prawa materialnego (wyrok Sądu Najwyższego z 17 października 2023 r., I PSKP 7/23, LEX nr 3615738).

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

[SOP]

[a!]

